

1
jaarverslag

2014

Inhoud

1	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	5
2	Voedselveiligheid	9
3	Dierenwelzijn	15
4	Diergezondheid	19
5	Milieu	23
6	Wereldmarkt	27
7	Toezicht en controle	31
8	Samenwerking	35

Voorwoord

Hierbij bieden wij u het jaarverslag van NEPLUVI aan met een overzicht van de activiteiten die we voor onze leden hebben mogen uitvoeren in 2011.

Uit een verdere stijging van de consumptie blijkt dat de Nederlandse consument pluimveevlees waardeert. Op die manier worden ook onze activiteiten op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen beloond.

Internationaal kan pluimveevlees eveneens op steeds meer waardering rekenen en neemt het aandeel toe.

In 2011 was ik naast voorzitter van NEPLUVI tevens de door de verenigingen uit de EU-lidstaten gekozen voorzitter van a.v.e.c., de Europese pluimveevleesorganisatie. Het beleid kon hierdoor niet alleen nationaal, maar ook in EU-verband zeer effectief worden aangestuurd.

Dankzij directe contacten met de EU-Commissie en met de relevante Eurocommissarissen kan de visie op verschillende onderwerpen, zoals herkomstaanduiding en importconsequenties, worden overgebracht. NEPLUVI is bovendien lid van de International Poultry Council (IPC) en mede op die manier betrokken bij mondiale ontwikkelingen op pluimveegebied.

Binnen Nederland is dankzij de goede samenwerking met de ministeries, de regering, de diverse NGO's, de voor de sector relevante onderzoeksinstituten en met alle partijen die deel uitmaken van het PPE, vooruitgang geboekt. Die samenwerking wordt derhalve zeer op prijs gesteld.

Tot slot willen wij vanuit het secretariaat onze leden danken voor hun inbreng in de werkgroepen, de commissies en de verschillende bestuursvergaderingen, alsmede voor de waardevolle individuele contacten. Deze wisselwerking is namelijk noodzakelijk voor ons functioneren.

Jan Odink, voorzitter NEPLUVI

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

De pluimveevleessector, meer specifiek de pluimveeverwerkende industrie, is in Nederland op tal van terreinen voortdurend in beweging om door middel van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) duurzaam geproduceerd pluimveevlees te kunnen aanbieden aan de consument. De goede prestaties van de pluimveevleessector en de gunstige milieuaspecten van pluimveevlees laten zich niet zo eenvoudig richting burger en consument vertalen. De consument kiest desondanks steeds vaker voor pluimveevlees en toont op die manier haar waardering voor het product en voor de inspanningen van de sector.

Op diverse terreinen doet de pluimveevleessector het zeer goed als het gaat om duurzaam produceren. In dit jaarverslag is dat in verschillende hoofdstukken terug te vinden. Vooral in de hoofdstukken voedselveiligheid, diergezondheid en milieu wordt aandacht besteed aan enkele belangrijke MVO-aspecten. Diverse overwegingen in deze hoofdstukken kunnen worden gebruikt voor de ontwikkeling van een evenwichtige visie op de toekomst van de pluimveehouderij.

DE GEWENSTE ONTWIKKELING

Het is belangrijk om in het kader van het vorm te geven beleid te weten waar je naartoe wilt. Daarbij zou je kunnen luisteren naar datgene wat één enkele organisatie roept. Dit kan veel populariteit opleveren, maar de kans is dan groot dat die maar van relatief korte duur is. Het is immers niet alleen de vraag of iets op de korte termijn haalbaar en gewenst is, maar vooral of het voor de lange termijn een gewenste ontwikkeling is. De politiek zou hierbij ook een belangrijke rol kunnen spelen. Als het echter op korte termijn meer stemmen oplevert om ‘mee te deinen op de golven’, dan is de kans erg groot dat de huidige politiek het afdrijven in een ongewenste richting voor lief neemt.

De CO₂-footprint van pluimveevlees is bijzonder gunstig en ook het benodigd landbouwareaal voor de productie van een kilo pluimveevlees is laag. De snelle groei van vleeskuikens staat echter maatschappelijk ter discussie. Langzamere groei houdt echter wel in dat meer voer en energie nodig zijn voor de productie van datzelfde vlees. Dan zal de vleesproductie dus meer 'milieu' kosten. Hiervoor is bijvoorbeeld meer landbouwgrond nodig. Past dit dan wel bij de keuzes die met het oog op de toekomst moeten worden gemaakt? Past een minder efficiënte productie in een beleid dat verdere ontbossing in de wereld moet voorkomen? Hoort deze productie bij een beleid dat is gericht op voedselzekerheid in de wereld? Het hoofdstuk dierenwelzijn gaat in op de dierenwelzijnsaspecten van het produceren van pluimveevlees. In de hoofdstukken voedselveiligheid en diergezondheid wordt stilgestaan bij de risico's van onbeschermd buitenuitloop. Het hoofdstuk diergezondheid besteedt aandacht aan het gunstige effect van langzamere groei.

PEOPLE

Eén van de drie P's die horen bij MVO, ofwel duurzaam produceren, staat voor 'People'. Naast 'Planet' en 'Profit' is er namelijk aandacht voor de mens, met name voor de mensen die werken in de pluimveeverwerkende industrie.

In 2011 heeft NEPLUVI veel zorg en aandacht besteed aan de pensioenen, de cao-afspraken en de verdere ontwikkeling van de ARBO-catalogus. Voor het pensioenfonds van de pluimveeverwerkende industrie was het opnieuw een moeilijk jaar. De pensioenen zijn onder druk blijven staan door de lage rente en de tegenvallende aandelenkoersen op de financiële markten. De dekkingsgraad heeft zich niet hersteld tot het vereiste niveau. Hierdoor moeten in 2011 ingrijpende maatregelen worden voorbereid: de premie moet kostendekkend worden gemaakt en de pensioenen moeten in de toekomst zo nodig worden verlaagd. Het weinig aantrekkelijke 'afstempelen' moet dus worden voorbereid om deze maatregel te kunnen nemen als dit in de toekomst daadwerkelijk nodig is. Het beleid was oorspronkelijk gericht op het verbeteren van het pensioen door het verhogen van de opbouw naar 2%. Deze verhoging wordt echter uitgesteld om de premie kostendekkend te maken zonder de lasten te verhogen.

Er is duidelijk voor gekozen om de pensioenkosten voor zowel de werkgever als de werknemer zo min mogelijk te laten stijgen. Daarom moet zoveel mogelijk in de uitgaven worden gesnoeid om aan de eisen van de pensioenregelgeving en daarmee aan de eisen van De Nederlandsche Bank (DNB) te kunnen voldoen. De regeling versobert bovendien, doordat niet kan worden geïndexeerd.

De cao-onderhandelingen zijn in 2011 bijzonder stroef verlopen. Om goed te kunnen inspelen op veranderingen in de maatschappij, zoals andere openingstijden en -dagen van winkelbedrijven, wilde NEPLUVI naast een realistische loonsverhoging graag meer flexibiliteit inbouwen. Nevenwerking hiervan zou een afname van het aantal uitzendkrachten en een toename van het aantal vaste krachten in de pluimveeverwerkende industrie kunnen zijn.

In het kader van de cao-onderhandelingen is ook over de beschikbare middelen voor scholing gesproken. NEPLUVI ziet graag meer gelden voor scholing om personeel in de pluimveeverwerkende industrie verder te kunnen laten opleiden. NEPLUVI heeft daarom voorgesteld om deze gelden in mindering te brengen op de onkostenvergoedingen voor sociale aangelegenheden aan de eigen organisatie en aan vakorganisaties. Toen het proces erg lang duurde en het moeilijk leek afspraken te maken, heeft NEPLUVI haar leden geadviseerd om, vooruitlopend op een eventueel akkoord, al een loonsverhoging door te voeren. De cao-onderhandelingen, gericht op het afspreken van een cao vanaf 1 mei 2011, hebben in 2011 niet tot een resultaat geleid.

In het kader van de ARBO-catalogus wordt bekeken hoe mogelijke risico's voor mensen die werkzaam zijn in de pluimveeverwerkende industrie kunnen worden verkleind. In 2011 is specifiek aandacht besteed aan het verkleinen van risico's veroorzaakt door zoönosen. ■

VOEDSELVEILIGHEID

De voedselveiligheid van pluimveevlees is voor de consument een van de meest belangrijke eigenschappen van het product dat hij of zij koopt. Als er geen vertrouwen is in de voedselveiligheid, zal de consument dit product laten liggen. De pluimveevesector doet er daarom alles aan om die veiligheid te waarborgen, van voer tot en met de verwerking. Daarnaast wordt voorlichting gegeven over de wijze waarop het product na aankoop moet worden behandeld. Deze voorlichting is erop gericht om de risico's, die inherent zijn aan een niet steriel en bederfelijk product, zoveel mogelijk te beperken.

Bij de aanpak op het gebied van voedselveiligheid zijn alle schakels betrokken. Wat betreft het voer heeft NEPLUVI regelmatig overleg met partijen die ervoor zorgen dat de veiligheid van deze grondstof zo goed mogelijk wordt geborgd. Daarnaast wil NEPLUVI graag dat nog meer werk wordt gemaakt van de uitwisseling van gegevens, zodat de volgende schakels in de productieketen adequaat kunnen reageren als dit een keer nodig is.

Hierbij gaat het om zowel (milieu)contaminanten als om (na)besmettingen met micro-organismen. In het kader van verschillende projecten streeft NEPLUVI naar een verdere verbetering van de proceshygiëne om zo de aantallen bacteriën op het product zoveel mogelijk te beperken. Dit voorkomt mogelijk bederf en helpt bij het verhinderen van overdracht van bacteriën naar de mens, als de keukenhygiëne toch te wensen overlaat. De aangesloten bedrijven vinden dit ook erg belangrijk.

De pluimveeverwerkende industrie wil de hygiëne echter niet verbeteren door gebruik te maken van toevoegingen en desinfecterende middelen aan het vlees, zoals in veel landen buiten de EU gebeurt. >>

SALMONELLA

De Salmonella-aanpak in de Nederlandse pluimveesector is zeer effectief. Salmonella is steeds minder vaak in een koppel en dus op het product aanwezig. Het belang van Salmonella als ziekteverwekker vanuit de pluimveesector voor de volksgezondheid is hierdoor sterk afgenomen.

NEPLUVI heeft zich ingespannen om de Europese regelgeving met betrekking tot de gezondheidsrisico's van Salmonella bij vers pluimveevlees te richten op de specifieke Salmonella-varianten die relevant zijn voor de volksgezondheid.

Dit is verwezenlijkt in de uitwerking van de Europese regelgeving, die per december 2011 van kracht is (2073/2005/EG). Omdat de consequenties van de nieuwe regelgeving bij het constateren van een besmetting zeer ingrijpend zijn en voor hoge kosten kunnen zorgen, heeft NEPLUVI zich sterk gemaakt voor een stevige aanpak in Nederland om het probleem optimaal te beheersen. Deze beheersing is gerealiseerd dankzij een combinatie van onafhankelijke monsternamen bij de vleeskuikenhouder - om zekerheid over de status van een slachtkoppel te hebben - en maatregelen op de slachterij, waarbij al het vlees afkomstig van een in de voorfase positief getest koppel voor afzet richting eindgebruiker altijd wordt verhit.

Zo wordt enerzijds het risico op gezondheidsproblemen bij de consument tot een minimum beperkt. Anderzijds wordt voorkomen dat hoge kosten moeten worden gemaakt voor een terughaalactie, als de op het slachthuis genomen monsters een positieve testuitslag hebben opgeleverd.

Dit neemt niet weg dat de consument het product zorgvuldig dient te blijven behandelen, de nodige keukenhygiëne in acht moet blijven nemen en het product voldoende moet garen. Er kunnen namelijk ook andere bacteriën aanwezig zijn.

CAMPYLOBACTER

Door de afname van het Salmonella-risico is Campylobacter relatief belangrijker geworden. Van de Campylobacter-besmettingen bij de mens is 50 tot 80% toe te schrijven aan pluimveegerelateerde stammen. Voor 20 tot 30% worden Campylobacter-besmettingen bij de mens toegeschreven aan de bereiding van kip voorafgaand aan de consumptie. Deze bijdrage werd in het verleden hoger ingeschat, maar is op basis van onderzoek naar beneden bijgesteld. Voor een ander deel is er sprake van andere infectieroutes, waarlangs pluimvee-Campylobacter de mens kan besmetten. Dit behoeft nog nader onderzoek.

Vanaf 1 januari 2011 werkt de sector verder aan het beheersen van de mogelijke, door Campylobacter veroorzaakte risico's. Dit gebeurt in het kader van het Tweede Convenant Campylobacter, dat met de minister van VWS is overeengekomen. Dit convenant zal net als het in 2011 afgeronde, eerste convenant een looptijd van twee jaar (exclusief rapportage) hebben. Ook het tweede convenant richt zich op een zo optimaal mogelijke beheersing in de slachterij door het voorkomen van piekbesmettingen op het eindproduct.

De aanpak van Campylobacter richt zich dus op het zo laag mogelijk houden van het niveau op het eindproduct, terwijl de Salmonella-aanpak is gefocust op afwezigheid op het eindproduct. Het gaat bij Campylobacter om een bacterie die niet zal uitgroeien op het product. Bovendien is Campylobacter een bacterie die zeer gevoelig is voor hittebehandeling, die niet tegen invriezen kan en die in lage aantallen op het product nauwelijks volksgezondheidsrisico's oplevert. Omdat er op dit moment op het primaire bedrijf eigenlijk nauwelijks maatregelen kunnen worden genomen om een Campylobacter-besmetting te voorkomen, is de aanpak gericht op vermindering van het risico in de slachterij. Mogelijk biedt internationaal onderzoek in de toekomst wel bruikbare handvatten voor bedrijven die de dieren volledig binnen houden. De bij NEPLUVI aangesloten fabrikanten van slachtlijnapparatuur worden betrokken bij de aanpak van Campylobacter. Met deze bedrijven wordt overleg gevoerd. Vanuit concurrentieoverwegingen zijn zij hiermee ook zelfstandig bezig. Bij de aanpak van Campylobacter werkt NEPLUVI samen met de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

In de slachterij is er gedurende het tweede convenant veel aandacht voor het proces dat voorafgaat aan het moment waarop de ingewanden worden verwijderd. Het proces van eviscereren kan met de huidige slachtapparatuur immers zo goed worden uitgevoerd dat daardoor nauwelijks bezoedeling en dus besmetting van karkassen plaatsvindt. Het lijkt er op dat het deel van het proces dat aan het eviscereren voorafgaat - vooral het plukken - belangrijk is voor het eindresultaat en dat daar nog winst te behalen is.

Ontwikkelingen in de pluimvee-veessector, zoals het gebruik van langzamer groeiende rassen en van (onbeschermd) buitenuitloop, zullen leiden tot een toename van het aantal besmette vleeskuikenkoppels. Hierdoor zal ook het potentiële risico voor de volksgezondheid toenemen, tenzij de slachterijen er daadwerkelijk in slagen het risico dat besmette koppels opleveren substantieel te verkleinen.

ANTIBIOTICARESISTENTE BACTERIËN

Vlees is niet steriel. Er zullen altijd bacteriën op het rauwe, onbehandelde product voorkomen. Dit zijn voor het merendeel ongevaarlijke bacteriën, maar het kunnen ook potentieel ziekteverwekkende bacteriën zijn (zoönosen). Als de ziekteverwekkende bacteriën resistent zijn tegen de in de humane gezondheidszorg gehanteerde antimicrobiële middelen, dan is er sprake van een direct extra risico voor de volksgezondheid. Als onschuldige bacteriën resistent zijn tegen antibiotica en deze resistentie kan worden doorgegeven aan ziekteverwekkende bacteriën, dan is er sprake van een indirect risico voor de volksgezondheid.

Dit laatste risico wordt bijvoorbeeld veroorzaakt door het doorgeven van plasmiden tussen bacteriën binnen en tussen soorten bacteriën. Plasmiden met Extended Spectrum Beta Lactamases (ESBL's) zijn onder andere in de pluimveehouderij en bij patiënten met gezondheidsproblemen aangetroffen. Dergelijke plasmiden kunnen ook bij mensen zonder gezondheidsklachten voorkomen, vooral in het buitenland en soms zelfs in bijna de gehele populatie van een land, bij verschillende andere diersoorten en in het milieu. >>

Doordat bacteriën met dergelijke plasmiden resistent zijn tegen heel veel soorten antibiotica, moet voor een behandeling tegen ESBL-dragende bacteriën worden uitgeweken naar de meest moderne middelen. De grootste zorg voor medici is dat ook tegen deze middelen resistentie wordt ontwikkeld en dat er dan geen werkzame middelen meer voorhanden zijn. Er zijn binnen de humane gezondheidszorg nu al bacteriën bekend, waartegen geen middelen meer beschikbaar zijn. Dergelijke bacteriën reizen met mensen eenvoudig over de hele wereld.

Wat is het risico door de bereiding en de consumptie van pluimveevlees?

Ook hier geldt weer dat de consument het risico door een hygiënische werkwijze in de keuken en door afdoende verhitting van het product voldoende kan reduceren. Dit neemt niet weg dat de resistentieproblematiek extra aandacht vraagt van de sector, want in de praktijk blijkt dat het hygiënisch werken in de keuken nogal eens te wensen overlaat. Bovendien zouden er andere routes kunnen zijn, waarlangs de resistentie vanuit de pluimveehouderij zijn weg zou kunnen vinden. NEPLUVI heeft daarom binnen de pluimveevleessector aandacht gevraagd voor deze problematiek. Zij wendt waar mogelijk haar invloed aan om verandering te bewerkstelligen. Andere geledingen in de sector zijn zich ook zeer bewust van de problematiek. Alle geledingen spannen zich gezamenlijk in om een omslag in denken en doen te bewerkstelligen. Enerzijds zal er voor moeten worden gewaakt dat nieuwe vormen van resistentie, die bijvoorbeeld in de humane gezondheidszorg ontstaan, in de pluimveehouderij worden geïntroduceerd. Wat doen ziekenhuizen bijvoorbeeld om hun afvalstromen (denk aan het riool) onschadelijk te maken? Anderzijds moet de sector maatregelen nemen.

Wat kan de pluimveehouderij doen?

Door in de pluimveehouderij geen gebruik te maken van nieuwe antibiotica kan worden voorkomen dat daar nieuwe vormen van resistentie ontstaan. Met een optimale hygiëne kan de introductie van resistente kiemen worden verhinderd. Door geen antibiotica toe te passen, wordt bovendien voorkomen dat resistente kiemen een extra selectievoordeel hebben.

VERMINDERING VAN HET ANTIBIOTICAGEBRUIK

Door de resistentieproblematiek is veel discussie ontstaan over het antibioticagebruik in de dierhouderij. Met het oog op de resistentieproblematiek in de humane gezondheidszorg, de gevonden relatie met resistentie in de pluimveehouderij en het in enkele jaren sterk toegenomen gebruik van antibiotica in de pluimveehouderij, is het erg belangrijk dat de sector maatregelen neemt om dit gebruik terug te dringen.

Onderzoek, waaraan ook een pluimveeslachterij heeft deelgenomen, wijst uit dat dit mogelijk is. In veel gevallen zelfs zonder dat het welzijn van de kuikens en de technische en de financiële resultaten er onder lijden, dankzij een gedegen aanpak op het gebied van voer, drinkwater en huisvesting (temperatuur bij opvang, ventilatie e.d.). Door in de pluimveehouderij het antibioticagebruik zeer sterk terug te dringen, kan voorkomen worden dat resistente kiemen zich makkelijker kunnen handhaven en als het ware worden uitgeselecteerd.

Daarnaast wordt gezocht naar structurele oplossingen, die in de praktijk al te implementeren zijn. Mogelijkheden waarbij het antibioticagebruik niet slechts vermindert, maar volledig wordt voorkomen omdat het een negatief effect heeft op de resultaten. De gezonde bacterieflora waarin is geïnvesteerd, wordt door het gebruik van antibiotica namelijk uit balans gebracht. Het is dan echt alleen nog in uitzonderingsgevallen nodig om antibiotica te gebruiken. Goede ontwikkelingen in deze richting zijn systemen waarbij de kuikens na uitkomst nog op de broederij blijven onder optimale omstandigheden, aangepast voer en een startflora krijgen. Ook is er aandacht voor mogelijkheden om de kuikenkwaliteit verder op te voeren en dat begint al bij het verzamelen, het desinfecteren en het bewaren van de broedeieren.

MILIEUCONTAMINANTEN

Er zijn veel stoffen bekend die schadelijk kunnen zijn voor de volksgezondheid. Er lopen dan ook uitgebreide, vooral op voedergrondstoffen en pluimveevoer gerichte controleprogramma's om ervoor te zorgen dat mogelijke schade door dergelijke stoffen wordt voorkomen. Met name dioxine is een belangrijke contaminant om rekening mee te houden. Daarnaast wordt bijvoorbeeld gecontroleerd op door schimmels geproduceerde toxines. De rond het voer ver doorgevoerde garantiesystematiek werkt uitstekend.

Door enkele incidenten bij biologisch gehouden leghennen is wel duidelijk geworden dat partijen grondstoffen voor biologisch voer ook de nodige aandacht vragen.

Het strooisel moet ook van goede kwaliteit en niet verontreinigd zijn. In die gevallen waarin een buitenuitloop wordt gebruikt, mag deze uitloop geen risico opleveren en bijvoorbeeld dus niet zijn verontreinigd met afgewerkte olie of aangetast door vuilverbranding of verbranding van takken, onkruid en dergelijke.

RISK PLAZA

Als pluimveevlees op de markt wordt gebracht in een vorm waaraan ook andere stoffen zoals kruiden of andere ingrediënten zijn toegevoegd, dan mogen die stoffen natuurlijk geen microbiologisch of toxicologisch risico voor de volksgezondheid opleveren. Ook daar vinden de nodige controles plaats en is er een garantiesystematiek opgesteld om ervoor te zorgen dat de gebruikte grondstoffen gecontroleerd en veilig zijn. NEPLUVI heeft voor haar leden deelname aan Risk Plaza mogelijk gemaakt. Door deze deelname kunnen de leden gebruikmaken van de geveeranalyses in de controleresultaten bij leveranciers. Er is ook uitgebreide regelgeving op het gebied van voedselveiligheidsgaranties en door deelname aan Risk Plaza is eenvoudig aan te tonen dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan. ■

DIERENWELZIJN

De consument waardeert pluimveevlees. Pluimveevlees neemt elk jaar weer toe in populariteit en wordt, ook internationaal, een steeds belangrijkere en meer gewaardeerde eiwitbron. Er is echter ook kritiek vanuit de samenleving. Deze kritiek komt met name van groeperingen die tegen vleesproductie en -consumptie zijn, maar vormt wel een signaal dat de sector bereikt. De kritiek is vooral gericht op het welzijn van vleeskuikens.

In het jaarverslag 2010 geeft NEPLUVI trots aan dat er door de introductie van een tussensegment positieve ontwikkelingen gaande zijn op welzijnsgebied. Een segment dat de kloof in keuze-mogelijkheden tussen gangbaar aan de ene kant en biologisch aan de andere kant kan invullen. Dit segment is gericht op consumenten die met het oog op dierenwelzijn wat meer willen besteden, maar die de stap naar biologisch te groot vinden.

Bedrijven in de sector hebben samen met retailers gezocht naar concepten, die tegemoet komen aan extra eisen die in het kader van dierenwelzijn worden gesteld. Er wordt in deze concepten gebruikt gemaakt van langzamer groeiende rassen. De dieren krijgen bovendien meer ruimte. In bepaalde systemen is er sprake van overdekte uitloop of zelfs vrije uitloop.

Het aandeel van het tussensegment in de Nederlandse markt was in 2011 nog beperkt, maar maakte een groei door naar iets meer dan 4% van de nationale consumptie.

De sector was benieuwd of de consument die inspanning verder zou belonen. Er tekent zich een tendens af, waarbij groeperingen die kritiek op de gangbare vleeskuikenhouderij uiten, die keuze helemaal niet aan de consument durven over te laten. Deze groeperingen willen dit afdwingen door bedrijven onder druk te zetten en door de consument buiten spel te zetten. Zo heeft de consument geen keuze meer. De pluspunten die te maken hebben met snelle groei, zoals een gunstigere CO₂-footprint en minder benodigd landbouwareaal, worden voor de consument die hierop meer nadruk wil leggen onbereikbaar. >>

WELZIJNSRICHTLIJN VLEESKUIKENS

Een aantal aspecten met betrekking tot het welzijn van pluimvee is in regelgeving verplicht gesteld voor de Europese lidstaten. In Nederland worden in dat kader extra eisen gesteld voor vleeskuikens, die tot de maximale eindbezetting van 42 kg/m² worden gehouden. Dit zijn eisen met betrekking tot de uitval tijdens de groei en de eisen rond huidveranderingen aan in eerste instantie de hakken en in tweede instantie de voetzolen. In 2011 loopt de hakdermatitis-score-systematiek, waarbij de score op de slachterij wordt bepaald en vervolgens wordt doorgegeven aan de pluimveehouder. Bij overschrijding van een vastgestelde norm moet de bezettingsgraad omlaag. In 2011 hebben overheid en bedrijfsleven de score van huidveranderingen aan de voetzolen (voetzoollaesiescore) en de registratie van de data in dat verband verder uitgewerkt en onderzoek uitgevoerd. Voorlichting richting vleeskuikenhouders is voorbereid. Omdat voetzoollaesies regelmatig worden aangetroffen in zowel systemen met de laagste bezetting en buitenuitloop (biologisch) als in systemen met de hoogste dierbezetting (regulier), is het voor alle bedrijven goed om te weten hoe dergelijke laesies kunnen worden tegengegaan.

VERDOVEN VOOR DODEN

In de bij NEPLUVI aangesloten slachterijen wordt al het pluimvee voor het doden verdoofd. De slachterijen willen dat blijven doen. Door nieuwe regelgeving op het gebied van verdoven ontstaat er echter vooral een probleem voor slachtingen die plaatsvinden volgens religieuze riten. Vleeskuikenslachterijen kunnen de elektrisch-waterbadmethode hiervoor, door de in de wet gewijzigde instelparameters, bijvoorbeeld niet meer hanteren.

Als oplossing voor dit probleem had in 2011 een nieuwe generatie apparatuur voor het elektrisch verdoven beschikbaar moeten komen. Een paar ontwikkelde alternatieven op dit terrein zijn niet geslaagd en stopgezet, maar er lopen ook nog enkele ontwikkelingen door.

Eén ontwikkeling was bijna klaar. De ontwikkelaar van de 'kop-direct-methode' heeft er echter voor gekozen om deze ontwikkeling uit te breiden met een tweede ontwikkeling.

De uitbreiding betreft het eerst verdoven en dan pas het in de slachthaken fixeren van de kuikens. NEPLUVI vindt een dergelijke ontwikkeling ook wenselijk. De inschatting was echter dat deze ontwikkeling veel meer tijd zou vragen dan beschikbaar was, gezien het tijdstip van de inwerkingtreding van nieuwe verdovingsregels. Europees gaan deze regels per 1 januari 2013 in, maar in Nederland zullen eind 2012 al nieuwe parameters voor het verdoven gelden. NEPLUVI had graag eerst de ontwikkeling van een alternatief systeem voor elektrisch verdoven gezien, om daarna pas met een volgende fase verder te gaan. Het zal er om spannen of de combinatie van beide ontwikkelingen tijdig tot voldoende resultaat zal leiden.

Als dat lukt, is dit een uitkomst voor die bedrijven die geen ruimte hebben voor het plaatsen van een zogeheten controlled atmosphere stunning (CAS)-verdovingsinstallatie, het beschikbare alternatief in Nederland. Ook zou dit een oplossing zijn voor bedrijven die, met het oog op de doelgroep waarop zij zich richten, volgens strenge religieuze riten willen blijven slachten en dat bij voorkeur 'met verdoven' willen blijven doen. De slachterijen zijn geen voorstander van het alternatief: onverdoofd slachten, als dit kan worden voorkomen. ■

DIERGEZONDHEID

Op het gebied van diergezondheid zijn er ontwikkelingen in de pluimveehouderij in Nederland waarbij vraagtekens kunnen worden gezet. De vraag waar het werkelijk om zou moeten gaan is of ontwikkelingen, die een extra risico voor de diergezondheid opleveren en daarmee soms ook voor de volksgezondheid, op andere gronden zo belangrijk zijn dat ze toch moeten worden doorgezet.

In het kader van dierenwelzijn worden steeds meer pluimveehouderijconcepten geïntroduceerd, waarbij sprake is van vrije uitloop. Deze ontwikkelingen vinden met name in de legsector plaats, maar ook in het kader van vleesproductie wordt steeds vaker over uitloop gesproken. In het kader van voedselveiligheid is er een tendens om het pluimvee zo steriel mogelijk te houden, hetgeen bijvoorbeeld door de bestrijding van Salmonella al behoorlijk goed lukt. Er is sprake van tegenstrijdige wensen wat betreft productspecificaties enerzijds en dier- en volksgezondheid anderzijds.

Onbeschermd uitloop

Wegen de extra dierziektenrisico's van onbeschermd uitloop op tegen de mogelijke voordelen? Vanuit welzijnsoverwegingen wordt gehecht aan uitloopmogelijkheden, waarbij onbeschermd buitenuitloop als de beste optie voor het welzijn wordt beschouwd. Het is in elk geval duidelijk dat pluimvee inderdaad naar buiten gaat als daarvoor de gelegenheid wordt geboden. Onduidelijk is echter wat de plus voor het welzijn, gemeten aan het dier, eigenlijk is. Het is leuk en een mooi gezicht, zeker als het weer meewerkt, maar de belasting van de grond met meststoffen is - vooral dicht bij de stal - te hoog. Bovendien is niet duidelijk hoe het zit met de emissie van broeikasgassen en dergelijke. Er speelt echter meer.

>>

Aviaire Influenza

Uit onderzoek is duidelijk geworden dat de kans op Aviaire Influenza (AI) op bedrijven met uitloop 11 keer hoger is dan op bedrijven zonder uitloop. Hoewel dit effect duidelijk is geworden aan de hand van de op legbedrijven waargenomen uitbraken, geldt het verhoogde risico zo goed als zeker ook voor vleeskuikenbedrijven met onbeschermd uitloop. De meeste uitbraken betreffen laag pathogene AI (LPAI) en die veroorzaken, als het om meldings- en bestrijdingsplichtige varianten gaat, vooral schade voor de sector in de vorm van exportproblemen. Daarnaast zullen de dieren op het betreffende bedrijf worden afgemaakt.

LPAI zou daarnaast kunnen muteren naar hoog pathogene AI (HPAI) en dan vormt deze een grote bedreiging voor de gehele pluimveepopulatie. Dit zou bovendien gevaarlijk kunnen worden voor de mens. Natuurlijk is ook niet uit te sluiten dat een keer direct een infectie met HPAI plaatsvindt vanuit de wilde vogelpopulatie, met alle gevolgen van dien. Ook in 2011 zijn er verschillende uitbraken van LPAI, met grote financiële gevolgen, geweest.

Andere vogelziekten op bedrijven met onbeschermd buitenuitloop

Naast de zorg over AI is er de zorg over andere klassieke vogelziekten. Op bedrijven met onbeschermd uitloop worden klassieke ernstige vogelziekten, na jaren afwezig te zijn geweest, weer gesignaleerd. Ziekten zoals vogelcholera, acute snot, *Salmonella gallinarum* en *Salmonella pullorum*. Deze veroorzaken ernstige ziekteverschijnselen en sterfte op een besmet bedrijf en vormen een risico voor omliggende bedrijven. Daarnaast is het risico op allerlei worminfecties en coccidioseproblemen op bedrijven met onbeschermd uitloop veel groter.

Er moet een afweging worden gemaakt tussen de voor- en nadelen van vrije uitloop. Bovendien moet worden nagegaan in hoeverre bepaalde maatregelen het risico door vrije uitloop kunnen beperken. Het op ongecontroleerde wijze creëren van bedrijven met vrije uitloop zal leiden tot grote diergezondheidsproblemen. Het vrijwaren van ziekten is ook een welzijnsaspect.

MILIEU

Het milieu is, behalve in de vorm van de CO₂-footprint en het benodigd landbouwareaal, ook op een andere manier een belangrijk aandachtspunt van NEPLUVI. Daarbij gaat het voor NEPLUVI om vermindering van het energieverbruik in het algemeen en van fossiele brandstoffen in het bijzonder. Belangrijk in dit kader is een met de overheid gesloten convenant: de Meerjarenspraak energie-efficiëntie (MJA).

Hoewel de prestaties die de pluimveeverwerkende industrie levert op milieugebied niet breed naar de maatschappij worden gecommuniceerd, zijn ze maatschappelijk wel van belang. De bereikte prestaties passen in de MVO-visie van de pluimveeverwerkende industrie. In de meeste gevallen kunnen de investeringen ook uit en hebben ze op de langere termijn een kostprijsverlaging tot gevolg. In andere hoofdstukken wordt ingegaan op de gunstige CO₂-footprint van pluimveevlees, de effecten bij een keuze voor langzame groei en het risico door buitenuitloop.

MEERJARENSPRAAK ENERGIE-EFFICIËNTIE-3 (MJA-3)

In het kader van de aanpak op energiegebied (vermindering energieverbruik, vermindering verbruik van fossiele brandstoffen en duurzame energieopwekking) is in 2011 verder gewerkt aan de Routekaart Vlees. Daarbij is bepaald met welke innovatieve technieken het best een hoge reductiedoelstelling (30-50%) kan worden behaald. Er is een eindrapportage opgesteld en de resultaten zijn begin 2012 naar de leden van NEPLUVI gecommuniceerd.

In 2011 is de jaarlijkse reductiedoelstelling (2% per jaar gerekend t.o.v. het niveau 2005 en 30% in de periode 2005 tot 2020) met een reductie van 1,9% bijna gehaald. De reductie in 2010 was 2,1% (gecorrigeerd, nadat dit eerder fout was berekend). In de tijd is daarnaast de productie (in 2011 0,2% van het totale verbruik) en de inkoop (in 2011 7,8% van het totale verbruik) van duurzame energie toegenomen, zodat 8% van de verbruikte energie duurzaam wordt opgewekt. >>

DIERLIJKE BIJPRODUCTEN

De pluimveeverwerkende industrie poogt de bijproducten uit het slachtproces zo goed mogelijk als waardevolle grondstoffen aan te wenden. Door bijproducten die in huisdiervoeders kunnen worden verwerkt ook veilig die bestemming te geven, wordt voorkomen dat hoogwaardige eiwitten onnodig worden vernietigd. Een aantal zaken rond dierlijke bijproducten is wettelijk, op grond van Europese regelgeving, goed geregeld. Met de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) wordt gezocht naar een optimum, waarbij zoveel mogelijk bijproducten op een goede manier in een zo hoog mogelijk segment kunnen komen. Een belangrijke afweging daarbij is dat dit niet mag leiden tot extra risico's voor de dier- en volksgezondheid.

IPPC-RICHTLIJN

De internationale richtlijn voor het voorkomen en het beheersen van vervuiling (IPPC) kent zogeheten best beschikbare technieken (BAT, best available technique), die voor de verschillende industrieën zijn vastgelegd in een referentiedocument (BREF). Het huidige BREF is achterhaald en daarom heeft NEPLUVI er op aangedrongen dit te herzien. Dit is mede van belang, omdat het BREF ook in het kader van milieu-inspecties als referentie kan worden gebruikt en door fouten en nieuwe ontwikkelingen daarvoor niet meer geschikt is. Bovendien is het BREF in de regelgeving belangrijker geworden en ook daarom moet het document juist zijn. ■

WERELDMARKT

Pluimveevlees wordt in de hele wereld geproduceerd en geconsumeerd. Binnen de Europese Unie is er vrij handelsverkeer. Ook met derde landen vindt handel plaats. Hierbij gaat het om zowel invoer vanuit als uitvoer naar landen buiten de EU. Om met de naar Nederland exporterende landen te kunnen concurreren, moet er sprake zijn van een level playing field. Voor de import van pluimveevlees dienen tenminste dezelfde eisen te gelden als in Nederland aan de productie en aan het uiteindelijke product worden gesteld.

Ook vanuit Nederland wordt veel pluimveevlees naar derde landen geëxporteerd. Dit vlees gaat vooral naar landen, waar een grote behoefte bestaat aan dierlijke eiwitten in het algemeen en aan pluimveevlees in het bijzonder en waar de eigen productie – soms van specifieke delen – niet in de vraag kan voorzien.

Er zijn ook landen die met een invoerheffing de invoer beperken om zo de eigen productie te stimuleren. Veel overheden gaan daartoe echter niet over, omdat zij als land van het aanbod op de wereldmarkt willen profiteren om in de eiwitbehoefte van de bevolking te voorzien. In India heeft de regering bijvoorbeeld uitgesproken dat zij de consumptie van dierlijke eiwitten van 10 gram per hoofd per dag wil verhogen tot 25 gram. Dit is een enorme toename. Voor een land dat nu 1 miljard inwoners telt, maar waar er ook sprake is van een enorme bevolkingstoename, is dit ook een flink volume. Daarom wordt onderzocht in hoeverre Nederland een rol kan spelen bij de invulling van deze ambitie.

In Nederland wordt ook veel pluimveevlees uit derde landen geïmporteerd. Dit pluimveevlees wordt verwerkt in producten of in bevroren toestand op de markt gebracht.

NEDERLAND EN DE EU

In Nederland heeft de politiek de neiging extra eisen aan de productie van pluimveevlees te stellen. Die eisen gelden dan vreemd genoeg niet voor wat er mag worden verkocht, maar alleen voor hoe er mag worden geproduceerd. Als de politiek ervoor wil zorgen dat geconsumeerde producten in Nederland en in de rest van de EU aan bepaalde eisen voldoen, dan zullen die eisen moeten gelden voor al het pluimveevlees dat mag worden verkocht. >>

Omdat de Europese Unie bestaat uit een interne markt met vrij handelsverkeer, moeten die eisen gelden voor heel Europa. Er moet tenminste binnen de EU sprake zijn van een level playing field. Als een specifieke deelmarkt aanvullende eisen stelt, dan is het aan de marktpartijen om daaraan invulling te geven. Daar is niets op tegen, omdat het dan gaat om een marktvraag waarop kan worden geanticipeerd.

Op dit moment is er door verschillen in regelgeving overigens al geen volledig level playing field binnen de EU. De lonen en de toezichtlasten verschillen tussen de lidstaten. In Duitsland is er bijvoorbeeld geen minimumloon zoals in Nederland. Hierdoor is het mogelijk om arbeiders uit Oost-Europa te laten werken tegen voor de bedrijven zeer lage kosten. Dit veroorzaakt grote kostenverschillen tussen lidstaten die dezelfde regionale markt bedienen. Daarnaast worden in Nederland ook alle kosten voor het toezicht doorberekend naar de bedrijven in de vleesverwerkende industrie, terwijl dit bij andere productgroepen en in andere lidstaten niet het geval is.

DE EU EN DERDE LANDEN

Er is regelgeving die beperkingen oplegt aan de productie in Nederland en in de EU. Die beperkingen zijn niet van toepassing op de productie in derde landen, terwijl het pluimveevlees hier wel op de markt kan komen. Het gebruik van bijvoorbeeld diverse genetisch gemodificeerde voedergewassen, die in Europa niet als grondstof voor voeders worden toegestaan, wordt wel getolereerd als daarmee pluimveevlees in derde landen wordt geproduceerd voor de Europese markt.

Ook mag het voer in derde landen dierlijke eiwitten bevatten, terwijl dit in de EU niet is toegestaan. Dat veroorzaakt verschillen in concurrentiepositie. Het is op zijn minst vreemd dat hetgeen in Europa wordt verboden vanuit het voorzorgprincipe, wél wordt geaccepteerd voor het ingevoerde pluimveevlees. In nieuwe regelgeving wordt hiermee nu soms rekening gehouden.

Zo is in 2013 voor het verdoven van kracht wordende regelgeving opgenomen dat dezelfde eisen ook aan de productie voor import mogen worden gesteld. Dat is op zich dus een goede ontwikkeling, maar alleen door een goede controle en handhaving kan dit het gewenste effect sorteren. ■

TOEZICHT EN CONTROLE

De overheid heeft verantwoordelijkheden met betrekking tot het toezicht en de controle op de productie van pluimveevlees. Dit is in Europese regelgeving vastgelegd. Er is sprake van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving. Het gaat hierbij niet alleen om specifieke regelgeving voor pluimveevleesproductie, maar ook om regelgeving op bijvoorbeeld het gebied van milieu en arbeid. Daarnaast is er regelgeving van het PPE die van kracht is. Deze regelgeving wordt gehandhaafd door middel van tuchtrecht. Tenslotte is er sprake van private kwaliteitssystemen die – al dan niet voor een specifieke deelmarkt – eisen stellen, waarop moet worden gecontroleerd.

Hoewel er voortdurend over wordt gesproken om meer eigen verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven zelf neer te leggen, lukt het maar moeilijk hieraan concrete invulling te geven. Intussen ziet men wel in dat de bedreigingen van nu anders zijn dan de bedreigingen die in het verleden aandacht kregen. Hedendaagse bedreigingen worden niet zozeer via de klassieke vleeskeuring gevonden, maar veel meer tijdens laboratoriumonderzoek. Het is dan ook niet uit te sluiten dat dit gevolgen zal hebben voor de vleeskeuring en de taken van de overheid daarbij.

NVWA EN CPE

De NVWA heeft een belangrijke rol bij de handhaving op de pluimveeverwerkende bedrijven. NEPLUVI streeft een goede samenwerking met de NVWA na, om er gezamenlijk voor te zorgen dat wordt voldaan aan de wet- en regelgeving. Belangrijk daarbij is dat partijen de regelgeving hetzelfde interpreteren en dat zij bij verschil van mening gezamenlijk zoeken naar een goede manier om tot overeenstemming te komen. Van groot belang is dat dit uniform in Nederland plaatsvindt, zodat er geen sprake kan zijn van verschillen tussen personen en regio's als het gaat om de eisen. Daarnaast wordt samen met de NVWA en met de beleidsmedewerkers van de ministeries van EL&I en VWS nagegaan hoe de toezichtlasten op de korte termijn en de lange termijn – door wijziging van de Europese regelgeving ter zake – kunnen worden verminderd. >>

In het kader van export vindt overleg plaats om ervoor te zorgen dat optimaal van automatisering gebruik kan worden gemaakt en dat dit proces dankzij goede back-upprocedures ook doorgang kan vinden bij storingen. In 2011 voert ook het Controlebureau voor Pluimvee en Eieren (CPE) inspecties uit in opdracht van de overheid, hoewel NEPLUVI het principieel onjuist vindt dat een tweede dienst ook inspecties moet uitvoeren. Daar waar de scheidslijn tussen de delen van de regelgeving er in de praktijk nauwelijks is, zit er een gunstige kant aan.

Het is bijvoorbeeld goed dat duidelijk is geworden dat het laboratoriumonderzoek, dat verplicht moet worden uitgevoerd in het kader van de regelgeving, voor iets meer dan 10% van de oorspronkelijke prijs kan plaatsvinden dankzij de keuze van een ander hiervoor geschikt laboratorium. Daarom vindt NEPLUVI dat voor meer verplicht laboratoriumonderzoek - zeker bij onderzoek dat bedrijven moeten bekostigen - sprake moet zijn van een gezonde concurrentie tussen de laboratoria, die dergelijk onderzoek kunnen uitvoeren als ze daarvoor zijn geaccrediteerd.

ARBEIDSINSPECTIE EN MILIEU-INSPECTIE

Met inspectiediensten van andere ministeries dan EL&I en VWS wordt ook contact onderhouden. NEPLUVI wil graag op de hoogte zijn van plannen en speerpunten en kan haar leden informeren over zaken die deze inspectiediensten belangrijk vinden. Ook in geval van veranderingen door regelgeving op andere terreinen dan het werkterein van deze inspectiediensten, die hierop wél van invloed kunnen zijn, hecht NEPLUVI er aan deze diensten te informeren door direct of indirect contact. Dat is niet alleen van belang voor een juiste handhaving, maar ook voor de leden van NEPLUVI.

PRIVATE KWALITEITSSYSTEMEN

Er bestaan verschillende private kwaliteitssystemen, zowel systemen om het proces te borgen als systemen om een kenmerk te garanderen. Het voordeel van een goed privaat systeem is dat er sprake is van een onafhankelijke controle en certificering, waarbij de Raad voor Accreditatie het geheel controleert. De systemen kunnen business-to-business worden gebruikt of als garantiesystematiek richting de consument. Daarnaast kunnen bedrijven zelf zorgdragen voor een goede systematiek en richting afnemers garanderen dat zij krijgen wat is overeengekomen. Een afnemer kan zich hiervan verzekeren door het (laten) uitvoeren van audits. ■

SAMENWERKING

Door samenwerking met de verschillende belanghebbenden in de pluimveevleesketen behartigt NEPLUVI zo goed mogelijk de belangen van haar leden. Van groot belang is de samenwerking met alle schakels in de productieketen in Publiekrechtelijk Bedrijfs Organisatie (PBO)-verband en met de overheid. Daarnaast zijn er contacten met enkele Niet-Gouvernementele Organisaties (NGO's).

PBO

Het voortbestaan van de PBO-structuur is politiek ter discussie komen te staan. Terwijl hiervoor bij het bedrijfsleven een uitstekend draagvlak is, zeker in de pluimveehouderij, heeft de politiek zich uitgesproken voor afschaffing. De PBO vormt een uitstekend platform om afspraken te maken tussen de verschillende schakels in de productieketen en om deze, indien nodig, ook in regelgeving vast te leggen. Er is eigenlijk maar één schakel die in het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) ontbreekt: de veevoederindustrie. Het PPE speelt overigens ook een belangrijke rol in de samenwerking van de pluimvee-industrie met de overheid. Bij het verdwijnen van de PBO zal de overheid de nu in medebewind uitgevoerde taken zelf moeten oppakken en ook de kosten hiervoor moeten dragen. Zeker bij efficiëntieverlies kan dit duur worden. Daarnaast moet het bedrijfsleven een andere samenwerkingsvorm inrichten voor zaken die een gezamenlijke aanpak vereisen. NEPLUVI is zeer benieuwd wat uiteindelijke uitkomst van de politieke discussie zal zijn. >>

OVERHEID

Met verschillende ministeries is er regelmatig overleg en samenwerking op vele dossiers. In veel gevallen gaat het om implementatie van nieuwe regelgeving, maar er is ook veel samenwerking gericht op voorgenomen of voor te stellen wijzigingen van de Europese regelgeving.

NEPLUVI brengt de ambtenaren van de ministeries op de hoogte van technische details en van eventuele gevolgen van bepaalde keuzes. Hierdoor wordt het voor de betreffende ministeries eenvoudiger een opstelling te kiezen, die rekening houdt met de wensen en de mogelijkheden vanuit de politiek, de maatschappij en het bedrijfsleven bij nieuwe regelgeving. Implementatie van regelgeving kan hierdoor zo goed en efficiënt mogelijk plaatsvinden. Het is opvallend dat de implementatie van Europese regelgeving in Nederland vaak veel eerder en grondiger is uitgevoerd dan in andere lidstaten.

NGO'S

Met een aantal NGO's is er regelmatig contact, zowel direct als indirect. Er is bijvoorbeeld contact in PPE-verband en dan is er meteen sprake van contact vanuit de verschillende geledingen van de pluimvee-industrie. Het voordeel van contacten met NGO's is dat samen kan worden gezocht naar mogelijkheden om in te spelen op de specifieke wensen die in de maatschappij leven. De samenwerking wordt lastiger als NGO's bepaalde ontwikkelingen niet aan de markt willen overlaten, maar willen afdwingen. Zeker als dit maar op één onderwerp is gericht en er vanuit andere maatschappelijke issues ook vraagtekens bij kunnen worden gezet.

Vanuit NEPLUVI moet de dialoog worden gevoerd met meerdere NGO's en de maatschappij om een goed beleid te kunnen ontwikkelen, dat rekening houdt met meerdere aspecten en past binnen Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. ■

BESTUUR

Het bestuur van NEPLUVI bestaat per 31 december 2011 uit de volgende leden:

B.J. Odink voorzitter

P. Poortinga vicevoorzitter

H.R. Benedictus secretaris

G.F. van den Bor penningmeester

J.E. Eskes

R. Hengeveld

G.J. Tomassen

W.K.T. van der Meer

H.J. van de Vecht

SECRETARIAAT

Het secretariaat van NEPLUVI bestond per 31 december 2011 uit de volgende medewerkers:

Jan Odink voorzitter

Peter Vesseur algemeen secretaris

Mark den Hartog beleidsmedewerker

Carla Besselink secretaresse

LIJST VAN AFKORTINGEN

AI	Aviaire Influenza
ARBO	arbeidsomstandigheden
a.v.e.c.	Association of Poultry Processors and Poultry Trade in the European Countries
BAT	best available technique
BREF	BAT Reference documents
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CAS	Controlled Atmosphere Stunning
CPE	Stichting Controlebureau voor Pluimvee, Eieren en eiprodukten
DNB	De Nederlandsche Bank
EC	Europese Commissie
EEP	Energie Efficiency Plan
EL&I	ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie
EFSA	European Food Safety Authority
ESBL	Extended Spectrum Beta Lactamase
EU	Europese Unie
GGO	genetische gemodificeerde organismen
HPAI	Hoog pathogene Aviaire Influenza
IPC	International Poultry Council
IPPC	Integrated Prevention and Pollution Control
LPAI	Laag pathogene Aviaire Influenza
MJA	Meerjarenspraak energie-efficiëntie
MJP	Meer Jaren Plan
MRSA	Methicilline Resistente <i>Staphylococcus aureus</i>
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NEPLUVI	Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
PBO	Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie
PPE	Productschap Pluimvee en Eieren
PVE	Productschappen Vee, Vlees en Eieren
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
NVWA	Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit

Colofón

Redactie Secretariaat NEPLUVI

Eindredactie Wim Busser en Bart Manders

Productie Busser&tenHove Communicatie, Bommel

Traffic Nienke Jansen

Vormgeving Stefan Kraaijenhagen - Zaza, IJsselstein

Productfoto's PPE Zoetermeer + www.kiprecepten.nl

Foto Jan Odink Ger Thijssen

Drukwerkcoördinatie Drukwerk Unlimited

NEPLUVI

Kokermolen 11

3994 DG Houten

Postbus 331

3990 GC Houten

Telefoon 030 6355252

Fax 030 6571114

info@nepluvi.nl

www.nepluvi.nl